

Rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for Yorkshire Terrier

Versjon 1

Gyldig t.o.m. 01.01.2019

**Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Innholdsfortegnelse

Innledning	2
1. Generelt	2
1.1. Rasens historie; bakgrunn og utvikling	2
1.2. Rasens historie i Norge	2
1.3. Rasen i dag	3
1.4 Overordnet mål for rasen	4
2. Rasens populasjon.....	5
2.1 Populasjonsstørrelse	5
2.2 Gjennomsnittlig kullstørrelse	5
2.3 Antall hannhunder og tisper i avl.....	5
2.4 Innavlsgrad.....	6
2.5 Bruk av avlsdyr - matadoravl	6
2.6 Innhenting av avlsmateriale fra andre land.....	7
2.7 Kortsiktige og langsiktige mål – prioritering og strategi for å nå disse målene	8
3. Helse	8
3.1 Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen	8
3.2 Forekomsten av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter	8
3.2.1 NYTKs Spørreundersøkelse om rasens helse 2012-2013 (Helseundersøkelsen).....	8
3.2.2 Tannhelse	8
3.2.3 Patellaluksasjon "løse kneledd"	9
3.2.4 Luftveier.....	9
3.2.5 Øyne	9
3.2.6 Tilstander som IKKE antas være vanlige	11
3.3. Forekomst av reproduksjonsproblemer	12
3.4 Kortsiktige og langsiktige mål – prioritering og strategi for å nå disse målene	12
4 Atferd.....	12
4.1 Atferdsproblemer.....	12
4.2 Kortsiktige og langsiktige mål og strategier for å nå målet.....	13
5 Eksteriør	13
5.1 Eksteriørbedømmelser	13
5.2 Overdrevne eksteriørtrekk	13
5.3 Fra helseundersøkelsen – eksteriør/helse	13
5.4 Mål og strategi	14
6 Oppsummering	14
6.1 Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål.....	14
6.2 Plan for videre arbeid i klubben.....	14

Innledning

RAS er NYTKs strategidokument for klubbens avlsarbeid, men er også ment til bruk av oppdrettere i deres avlsarbeid. RAS er skrevet ut fra et tiårsperspektiv med hensyn til NYTKs langsiktige mål, mens kortsiktige mål og tiltak vil bli vurdert kontinuerlig¹. RAS vil være førende for NYTKs avlsarbeid i årene som kommer og styre og avlsråd vil lage sine ettårsplaner og legge opp sine arbeidsrutiner med utgangspunkt i RAS.

1. Generelt²

1.1. Rasens historie; bakgrunn og utvikling

Rasens historie startet i Yorkshire i Nord-England. På slutten av 1700-tallet slo skotske arbeidere seg ned i Nord-England for å arbeide i gruver og veverier. I dette området fantes allerede en større black-and-tan terrier-type (en forløper til Airdale Terrieren) som ble kalt Waterside Terrier, fordi den holdt til langs vannveiene og livnærte seg av avfall etter fiske. Skottene hadde med seg mindre terriere til England som de etter hvert krysset med Waterside Terrieren. Hundene ble brukt til å fange rotter og mus i gruver og veverier og var en integrert del av arbeidersamfunnet. På veveriene tørket man av lanolinoljen fra hendene i pelsen og dette gjorde at pelsen ble blank og at tuppene ikke brakk. I helgene møttes arbeiderne og konkurrerte om hvilken hund som hadde den lengste pelsen. I løpet av denne tidlige perioden av Yorkshire Terrierens historie ble det bevisst avlet frem mindre hunder.

Som så mange andre terriere fra England er Yorkshire Terrieren altså en blanding av flere ulike raser, men det er vanskelig å fastslå i dag nøyaktig hvilke dette var fordi det ikke finnes sikre skriftlige kilder fra den gang. Blant raser som gjerne nevnes er imidlertid: Waterside Terrier, English Black-and-tan Terrier, Dandie Dinmont Terrier og skotske terriere som Sky Terrier og Clydesdaleterrier/Paislyterrier. Noen mener at det også ble kysset inn Malteser for å oppnå dagens pelskvalitet, men om dette strides de lærde. Mot slutten av 1800-tallet kom imidlertid engelskmannen M.A Foster på banen med sin hannhund Huddersfield Ben (ca 1865-1871). Denne hannhundens opphav er ikke kjent, men det er hans utallige avkom og deres etterkommere som har utviklet seg dagens Yorkshire Terrier. Han regnes derfor som rasens "far".

Rasen Yorkshire Terrier fikk sitt offisielle navn av den engelske kennelklubben i 1886 og den første rasestandarden ble publisert i 1898. Samme år ble også den engelske Yorkshire Terrier klubben (The Yorkshire Terrier Club) stiftet. Størrelsen på rasen har variert opp igjennom tidene, men i dagens standard (FCI dato 22.02.2012) heter det at rasen kan veie opp til 3,2 kg.³

1.2. Rasens historie i Norge

Den første Yorkshire Terrier som deltok på utstilling i Norge var sannsynligvis hunden "Vips", som deltok på NKKs utstilling i Kristiania i 1904. Vips var født i 1897, bare 11 år etter at Yorkshire Terrieren ble godkjent som egen rase i England. Norges trolige første oppdretter het Annie Gjersøe som importerte en hannhund og tre tisper fra England i 1906. To av hundene var født i 1903 og to i 1904. Alle fire hunder ble stilt i åpen klasse på NKKs utstilling på Hamar i 1906, hvor to oppnådde 1.

¹ RAS skal revideres om 5 år

² Punkt 1 ble drøftet på NYTKs Avlsråds Informasjonsside på Facebook. Stor takk til alle som har bidratt.

³ <http://web2.nkk.no/wp-content/uploads/2012/03/Yorkshire-terrier-FCI-0861.pdf>

premie og to oppnådde 2. premie. På NKKs utstilling i Kristiania i 1915 fungerte for første gang en kvinnelig dommer i Norge, Marie Knudtzon, som bla dømte skjødehunder. På denne utstillingen stilte også Yorkshire Terrieren "Elleby Teddye Dicksey", eid av Lilebil Krohn.

Yorkshire Terrier rasen lå under Norsk Miniaturhund Klubb (NMHK) fra stiftelsen i 1973. Vår første raserepresentant var Majorie Kvasnes fra kennel Stemars i Skien. Flere oppdrettere var aktive på denne tiden og en utstillers utmerket seg spesielt var Aase Paus, som på NKK i Stavanger i 1975 kunne feire sin hundrede utstilling med sine hunder. Hun mottok der æres premie for dette. Rasegruppen fikk eget medlemsblad i 1994 - Yorkshire Terrier Nytt, som ble utgitt 4 ganger i året i 10 år. Norsk Yorkshire Terrier klubb ble stiftet i 2009 og hadde pr oktober 2013 over 300 medlemmer. NYTK utgis medlemsbladet YT-Nytt, som utgis 3 ganger i året.

1.3. Rasen i dag

Yorkshire Terrieren er en våken, intelligent, nysgjerrig og sosial liten terrier som først og fremst benyttes som selskapshund og i utstillingsringen. Det er også noen som brukes til spor og agility, og som besøkshund på institusjoner. Rasen nyter en stadig økende popularitet, noe som viser seg i registreringstallene de siste 5 årene.

Yorkshire Terrieren kan bli relativt gammel og 12-15 år er nok ikke helt uvanlig. Rasestandarden angir ingen nedre vektgrense, men maksvekten er oppgitt til 3,2 kg. I praksis veier mange hunder mer enn dette. Det er heller ikke definert noen mankehøyde i rasestandarden. Det fødes ofte både små og store valper i samme kull og det kan være vanskelig å vite hvor stor eller liten en valp vil bli som voksen. Flertallet vil ligge litt i overkant av 3,2 kg, mens noen få vil være veldig små og noen få veldig store. Denne variasjonen er et utslag av at rasen er avlet frem av raser med varierende størrelse, og er altså ingen "feil" ved hunden eller oppdrettet, selv om hunden ikke vil kvalifisere seg i utstillingsringen pga størrelsen.

Iht rasestandarden skal Yorkshire Terrieren være langhåret og har man planer om utstilling så skal ikke pelsen klippes. En utstillingspels krever litt trening og arbeid, men med litt god veiledning fra oppdretter eller NYTK i starten så er dette noe alle klarer. Eiere som ikke ønsker å stille ut hunden klipper gjerne en kortere. NYTK arrangerer pelsstellkurs og klippekurs med jevne mellomrom. En Yorkshire terrier bades gjerne annenhver uke – litt avhengig av hvor mye pels den har.

Yorkshire Terrieren røyter ikke, men har pels som vokser og slites – på samme måte som håret vårt. Den regnes som allergivennlig som rase, men det varierer som kjent fra hund til hund og person til person hvordan det fungerer.

Yorkshire Terrierens pelsfarger endres mye i løpet av hundens liv. Valpene fødes nesten helt sorte, med små mørk brune (tan) områder i ansikt og nedre deler av kroppen. Ved levering til kjøper har den kanskje fått litt mer tan-farge. Ved ca 6 måneders alder endrer fargene seg og det sorte blir lysere og områdene med tan på hode og undersiden av kroppen blir større. Dette skjer ikke ved at hunden røyter, men ved at hvert enkelt hår vokser ut med endret farge. Iht rasestandarden skal Yorkshire Terrieren som voksen (ca 2 år) være tan på visse deler av hodet og fra knærne og ned og mørk stålblå (ikke sølvblå) på rygg/resten av kroppen, med unntak av halen som kan være litt

mørkere. Den "perfekte" farge er vanskelig å oppnå og hunden vil kunne fortsette å forandre farge i flere år etter 2-årsalder, for eksempel vil tisper etter et kull gjerne bli lysere i stålblå fargen. Hundene modnes også i forskjellig tempo mht pelsfarger.

Yorkshire Terrieren er en hengiven familiehund. Men fordi rasen er så liten, spesielt som valp, er det greit å være litt ekstra observant der barn er til stede, av hensyn til hunden.

Rasen er i all hovedsak frisk men man må være oppmerksom på enkelte mulige helseutfordringer. Det er vanlig å trekke melketenner som ikke løsner av seg selv. Rasen får også lett tannstein, noe som igjen kan lede til tidlig tannløsning og forskjellige infeksjoner. Det anbefales derfor et årlig besøk hos veterinær for å rengjøre tennene. Husk at tannstein ikke alltid er synlig. Patellaluksasjon (løse kneledd) forekommer hos rasen. Dette kjennetegnes gjerne ved at hunden ikke bruker bakbena fullt ut – altså hinker, eller hopper over noen steg innimellom fordi den ikke belaster benet normalt. Yorkshire Terriere med lett grad av patellaluksasjon behøver ikke mer enn litt ekstra påpasselighet fra eier for å leve fortsatt bekymringsfrie liv. (For eksempel at de ikke får lov til å hoppe opp og ned av sofaen, men at de får en puff å hoppe opp på som "mellomstasjon"). Mens i noen mer alvorlige tilfeller er korrigerende operasjon nødvendig. Det er heller ikke uvanlig med trakealkollaps (sammenklemt luftrør) – en tilstand hvor hunden harker/hoster når den for eksempel er glad, redd, ivrig, drikker kaldt vann, eller løper fort. En Yorkshire Terrier med slike typiske symptomer bør ikke bruke halsbånd, men en sele som ikke presser unødig på luftveiene, og roes ned hvis den får et hosteanfall.

Det er mange Yorkshire Terriere i Norge som ikke har NKK-registrert stamtavle. Det kan skyldes at hunden er adoptert fra utlandet, eller at eier ikke har fått papirer på hunden. Felles for alle som eier hunder som ikke har registrerte papirer er at det ikke er 100% sikkert at hunden er renraset, men for eier av hunden betyr dette lite. RAS handler først og fremst om raseavl, slik at de av våre medlemmer som har hunder uten stamtavle finner nok ikke så mye informasjon om sine hunder her. Men alle er like velkomne som medlemmer av NYTK. Det som kjennetegner våre medlemmer er interesse for rasen og et ønske om å skape gode liv for hundene våre og den interessen deler vi uavhengig av om hunden har papirer eller ikke.

Rasen er dessverre utsatt for smugling og svindel, noe NYTK jevnlig advarer mot. Det er viktig å unngå å kjøpe papirløse hunder som kan være smuglet. I tillegg til at moren til valpene ofte lider i valpefabrikker, så har man absolutt ingen garanti for at valpen har fått nødvendige vaksiner før den kom inn i landet. Og selv kjøp fra det som tilsynelatende virker som vanlige familiehjem kan dessverre være svindel. For kjøp av NKK-registrert Yorkshire Terrier valp, se bla NYTKs Kenneloversikt <http://www.nytk.no/nytk-s-kenneloversikt/> og <http://www.nytk.no/skal-du-kjope-yorkshire-terrier-valp/> samt NYTKs valpeside: <http://www.nytk.no/nytk-valpesid/>. Du finner begge disse på nytk.no.

1.4 Overordnet mål for rasen

NYTKs overordnede mål for rasen er å bidra til å ivareta utviklingen av fysisk og psykisk sunne hunder som er typeriktige, funksjonelle og sosialt vel tilpassede (jf NYTKs lovers § 5).

2. Rasens populasjon

2.1 Populasjonsstørrelse

Antall valper født og importer: ⁴

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Født	50	38	46	63	68	126	128	186	198	186	110*
Importert	7	7	17	25	31	40	28	26	30	29	18*
Sum	57	45	63	88	99	166	156	212	228	215	128*

*) pr okt 2013

Rasen har vært i sterk vekst de senere årene. Antallet nyregistreringer er mer enn firedoblet på 10 år.

2.2 Gjennomsnittlig kullstørrelse⁵

År	Antall Kull	Antall Valper	Hannhunder	Tisper	Gjnsnitt Kullstrl
2003	16	50	21	29	3,1
2004	10	38	19	19	3,8
2005	10	46	16	30	4,6
2006	19	63	30	33	3,3
2007	21	68	33	35	3,2
2008	37	126	65	61	3,4
2009	40	128	65	63	3,2
2010	53	186	96	90	3,4
2011	58	198	103	95	3,4
2012	56	186	96	90	3,3
2013*	31*	110*	52*	58*	3,5* *pr okt 2013

Totalt: 2003 tom 2012: 1089

Det er ingenting som tyder på en nedgang i kullstørrelse. Gjennomsnittlig kullstørrelse i 10-årsperioden 2003 tom 2012 er 3,5 valper pr kull.

2.3 Antall hannhunder og tisper i avl⁶

Det er interessant å se på hvor mange hunder som går videre i avl og dermed bidrar med gener til neste generasjoner.⁷ Under viser vi antall hannhunder og tisper født 2006 eller senere som er i avl pr oktober 2013. (Tallene i parentes angir hvor mange av disse som er importer):

⁴ Se også registreringstall fra NKK i Hundesport nr 2 2011 og 2012 samt også: <http://web2.nkk.no/om-nkk/dette-gjor-nkk/statistikk/> : 2003:48, 2004:40, 2005:47, 2006:54, 2007:67, 2008:110, 2009:114, 2010:194, 2011:137, 2012:227. Tallene avviker noe fra antall kull og importer iht kull-liste fra DogWeb "oppdateringer i databasen".

⁵ Fra DogWeb "oppdateringer i databasen" – liste over kull. Summen av hunder født et år avviker fra summen av hunder registrert samme år fordi ikke alle kull registreres det året de er født.

⁶ NKK ba her primært om en beregning av effektiv populasjonsstørrelse. Alternativt antall hunder registrert pr år som brukes i avl, fordelt på hannhunder og tisper.

Født	Hannhunder i avl	Tisper i avl
2006	11 (8)	27 (16)
2007	8 (6)	23 (9)
2008	13 (4)	32 (17)
2009	19 (17)	17 (9)
2010	16 (7)	22 (13)
2011	5 (3)	8 (2)
2012	3 (0)	0

Det ideelle for rasen er om like mange hannhunder og tisper går i avl. Tallene viser her at relativt få hannhunder går i avl sett i forhold til antall tisper. Tallene illustrerer også at vi bruker relativt mange importerte i avl.

2.4 Innavlsgrad

Gjennomsnittlig innavlsgrad pr. registrerte kull (4 generasjoner):

2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
5,4	5,6	5,7	3,3	2,8	3,4	2,5	2,3	1,8	1,2	1,7*

*) pr okt 2013

Innavl er avl på beslektede hunder. Linjeavl er en form for innavl. Fordelen med linjeavl er at det kan øke forutsigbarheten mht overføring av positive egenskaper fra foreldrene til avkommet. Ulempen er at man også risikerer å "doble" sykdomsgener og arvelige defekter. For raser som er spesielt rammet av innavl vil dette på sikt føre til en økning i antall valper født med forskjellige arvelige lidelser/defekter, dårligere immunforsvar og nedsatt fruktbarhet. Dette er ikke et problem for rasen vår: Innavlsgraden er jevnt synkende og har de siste årene vært tilfredsstillende lav. Merk dog at tallene representerer et gjennomsnitt. Enkelte kull har innavlsgrad som ligger vesentlig høyere enn gjennomsnittet, mens mange kull har innavlsgrad null. NYTKs Avlsanbefaling har 6,25% innavlsgrad som øverste anbefalte grense, bla av hensyn til risikoen for dobling av uheldige gener.

2.5 Bruk av avlsdyr - matadoravl

NKKs anbefaling er at ingen hunder i sin livstid har flere avkom enn 5% av antall registrerte hunder de siste 5 årene.⁸

Matadoravl innebærer at nettopp matadorens gener spres til en mengde avkom, positive så vel som negative egenskaper. Matadoravl innebærer først og fremst en reduksjon i rasens totale genmangfold, sett i forhold til om flere hunder var brukt i avl. Linjeavl på matadorer reduserer genmangfoldet ytterligere og øker risikoen for dobling av negative så vel som positive egenskaper. I uheldige tilfeller kan det ta mange år før et problem i rasen fanges opp og tiltak kan iverksettes. Matadoravl på avkom etter matadorer kan være spesielt uheldig og som tommelfingerregel bør ingen hund ha flere barnebarn enn 10% av antall registrerte hunder siste 5 årene.

⁷ Fra DogWeb "oppdateringer i databasen" liste over kull, Avlsdyr sortert etter fødselsår.

⁸ Importer teller med ved beregningen av matadoravl. Dette er avklart med NKKs Astrid Indrebø.

Det er født og importert totalt 977 hunder i 5-årsperioden 2008 tom 2012. Pr. 1 januar 2013 var dermed matadoravlgrensen 49 avkom og 98 barnebarn i matadorens levetid. Pr okt 2013 er det 4 hunder født på 2000-tallet med mer 49 avkom registrert i NKK. Disse har hhv 58, 56, 53 og 51 avkom.

2.6 Innhenting av avlsmateriale fra andre land

Det importeres mange Yorkshire Terriere til Norge hvert år. Se oversikten under over antall importert pr år og hvilke land de er importert fra⁹:

År (ca)	Ant	Importert fra
2003	7	Sverige
2004	7	Sverige
2005	17	Sverige (14) Danmark (1) USA (1) Frankrike (1)
2006	25	Sverige (23) Danmark (1) Ungarn (1)
2007	31	Sverige (24) Danmark (1) Ungarn (1) Spania (1) Tyskland (1) Polen (1) Italia (1) Russland (1)
2008	40	Sverige (31) Tjekkia (4) Storbritannia (2) Danmark (1) Polen (1) Hellas (1)
2009	28	Sverige (20) Storbritannia (2) Latvia (2) Russland (1) Danmark (1) Tyskland (1) USA (1)
2010	26	Sverige (7) Polen (6) Latvia (4) Ungarn (3) Tjekkia (2) Kroatia (2) USA (1) Frankrike (1)
2011	30	Sverige (10) Polen (8) Latvia (4) Slovakia (2) Frankrike (1) USA (1) Island (1) Tyskl (1) Spania (1) Litauen (1)
2012	29	Sverige (9) Polen (6) Latvia (5) Estland (2) Litauen (2) Spania (2) Slovakia (1) Bulgaria (1) Ukraina (1)
2013*	18	Polen (7) Tjekkia (3) Slovakia (2) Kroatia (2) Sverige (1) Litauen (1) Latvia (1)

*) pr okt. 2013

I 5-årsperioden 2003 tom 2008 ble det importert 87 hunder. I neste 5-årsperiode fra 2008 tom 2010 var dette tallet økt til 153. Totalt i 10-årsperioden 2003 til 2013 er det importert 240 hunder. Dette tallet er svært høyt sammenlignet med for eksempel Sverige.

I perioden 2000-2009 ble det importert 46 Yorkshire Terriere til Sverige (iht den svenske YT-klubben SYTS sin RAS fra 2010). SKK registrerer nesten 4 ganger flere Yorkshire Terriere pr år enn NKK. mens NKK altså registrerer mer enn 5 ganger så mange importert som SKK.

Importtallet har vært relativt jevnt (rundt 30 pr år) de siste 7 årene, med unntak for 2008 hvor det ble importert 40 hunder. Tidligere år har importert fra Sverige dominert. De siste årene har antallet svenske importert gått kraftig ned, og importene har hovedsakelig kommet fra andre europeiske land.

Import øker den tilgjengelige genbasen og motvirker innavl. Det kan imidlertid være krevende for både eier og NYTK å finne spesifikk informasjon om eventuelle helseutfordringer som rasen måtte ha i det landet en importert hund kommer fra. Det er derfor viktig å orientere seg om tilstander som KAN forekomme på rasen helt generelt. Vi må gå ut fra at vi vil stå overfor nye utfordringer i tiden som kommer, på grunn av det store antallet importert fra mange land og da er det viktig å kunne gjenkjenne eventuelle utfordringer tidlig nok.

⁹ Oversikten er hentet fra NKKs eierliste. NB: Hunder som er importert rundt årsskifter kan være plassert året før eller året etter de faktisk ble registrert som importert.

2.7 Kortsiktige og langsiktige mål – prioritering og strategi for å nå disse målene

NYTK skal verne om rasens genmangfold og reproduksjonsevne, blant annet ved å følge med på gjennomsnittlig kullstørrelse, antall hunder som går i avl, innavlsgrad og matadoravl. Det er viktig å informere medlemmene om risikoen for rasen på sikt ved matadoravl og innavl. Tallene over viser at vi årlig importerer mange hunder og at mange av disse går i avl. Det er derfor viktig at NYTK holder seg orientert om sykdommer/tilstander/defekter som forekommer på rasen i andre land og informerer medlemmene, slik at eventuelle utfordringer kan fanges opp på et tidlig stadium. NYTKs vervingsarbeid er viktig med tanke på å nå frem med informasjon til flest mulig eiere av Yorkshire Terriere i Norge.

3. Helse

3.1 Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen

Tannhelse, luftveier og patellaluksasjon er trolig rasens største utfordringer i dag. Det er i tillegg registrert noen få tilfeller av PRA (som leder til blindhet). NYTK er i en kartleggingsfase med tanke på å finne ut om PRA er et problem for rasen i Norge.

3.2 Forekomsten av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter

3.2.1 NYTKs Spørreundersøkelse om rasens helse 2012-2013 (Helseundersøkelsen)

NYTK gjennomførte en spørreundersøkelse om rasens helse i 2012-2013. Undersøkelsen var utarbeidet av NYTK og ble gjennomført som en nettbasert løsning.

Vi fikk ca 400 svar, hvorav 209 for hunder med NKK-registrert stamtavle. Vi tok også med 21 svar hvor eier nok har glemt å krysse av for stamtavleregistrering, eller det er snakk om utenlandskregistrert hund. Felles for disse 21 hundene var at det var snakk om hunder som eier krysset av for at ble brukt til utstilling. (Kun en av disse hundene var under 1 år). Vi fikk dessuten inn 14 svar hvor eier hadde fylt ut svar for flere hunder i samme skjema. Det lot seg stort sett enkelt fastslå hvor mange hunder eier svarte for ut fra opplysninger om fødselsår, kjønn og vekt. (Noen eiere skrev også uttrykkelig hvor mange de svarte for). Men vi kan selvsagt ikke helt utelukke at det i disse 14 svarene kanskje er en eller to hunder mer enn de 38 vi fant. Vi beholdt likevel alle 14 svar, og tar derfor utgangspunkt i at vi har svar for 254 hunder, fordelt på 230 skjemaer. For hunder født i femårsperioden 2008 tom 2012 var svarprosenten 23,3% i forhold til antall hunder registrert i NKK i denne perioden. For femårsperioden før dette, 2003 tom 2007, var svarprosenten 18,8%.

Vi gjengir enkelte resultater fra helseundersøkelsen under, men presiserer at vi ikke mener å fremstille disse som representative. Vi sier med andre ord IKKE at resultatene = et korrekt bilde av situasjonen for hele rasen i Norge. Resultatene kan imidlertid være egnet til å bekrefte eller avkrefte et inntrykk vi har hatt fra før – og er dermed noe mer håndfast enn om vi bare skulle skrive ut fra våre generelle antagelser.

3.2.2 Tannhelse

Det synes å være ganske stor grad av enighet om at rasen har problemer med tannhelse. Denne antagelsen underbygges i helseundersøkelsen, hvor mange av hundene har fått trukket melketenner og fjernet tannstein hos veterinær. Problemer med løse tenner og tenner som aldri kommer (manglende tenner) er også kjent fra før.

Flere eiere nevner tannløsning og dårlig tannhelse i undersøkelsens kommentarfelt. Iht til tall fra

undersøkelsen var det 22 svar på at tungen hang ute. Grunnen til dette kan f.eks være bittfeil, manglende tenner etc.

Mål: Bedre rasens tannhelse

Tiltak: Vurdere tiltak som kan bedre rasens tannhelse. Gjennomføre eventuelle tiltak.

3.2.3 Patellaluksasjon "løse kneledd"

Patellaluksasjon (PL) er en knelidelse som forekommer relativt hyppig på rasen. Blant ca 100 hunder undersøkt for PL hadde i overkant av en tredjedel fått diagnosen PL, noe som er egnet til å illustrere at det nok er en viss forekomst av PL på rasen.

Vi vet imidlertid lite om hvorvidt det stort sett er snakk om mildere grader, eller om det er snakk om mer alvorlige tilstander. Av hunder med diagnosen PL var kun 6 opererte iht tall fra undersøkelsen. Ytterligere en utfordring med lidelsen PL er at arvegangen ikke er klar og utviklingen av lidelsen kan påvirkes av miljøfaktorer.

NYTKs avlsanbefalinger til oppdrettere inneholder pr i dag følgende: *"Avlsdyr bør testes for Patellaluksasjon tidligst ved ett års alder og senest før de benyttes i avl. Tisper bør testes mellom løpetid. Ved parring bør avlsdyrenes PL-grad ikke overstige 2 sammenlagt."* NYTK stiller også som vilkår for at en hannhund som skal annonseres på NYTKs hannhundliste at eier av hannhunden sender NYTK veterinærattest som viser at hannhunden er fri for PL før han kan annonseres som tilgjengelig for avl via NYTK.

NKK har nå åpnet for sentral registrering i DogWeb av resultater av PL-undersøkelser foretatt av spesialister med avtale med NKK. På sikt vil vi kanskje få indeks som avlsverktøy på samme måte som andre raser har for HD (Hofteledds dysplasi). Ordningen er basert på frivillighet og NYTK har pr i dag som nevnt ikke noe krav om PL-undersøkelse av avlsdyr, kun en anbefaling.

Mål: Målet er å holde et fornuftig nivå i avlsanbefalingene, slik at man verken utelukker for mange avlsdyr eller tillater for stor grad av avl på hunder som er dårligere enn gjennomsnittet.

Tiltak: Avvikle ordning med innsendelse av PL-attester til NYTK og erstatte dette med krav om registrering av resultatet i DogWeb. Følge med på oppdateringer i databasen i DogWeb over PL-undersøkte hunder. Vurdere løpende ut fra tilgjengelig informasjon hvorvidt kravene i dagens avlsanbefalinger er hensiktsmessig. Følge NKKs generelle anbefalinger etter hvert som disse kommer.

3.2.4 Luftveier

Trakealkollaps, eller sammenklemte luftrør/luftrørskollaps forekommer på rasen. I helseundersøkelsen krysset ca en tredjedel for at hunden harker eller hoster i situasjoner hvor den blir oppspilt (glad/redd/ivrig), drikker kaldt vann eller anstrenger seg fysisk. Dette kan være symptomer på flere lidelser, men vi antar at det nok er en del hunder som har trakealkollaps i mer eller mindre plagsom grad.

Mål: Arbeide for å redusere forekomsten av pustevansker hos rasen i Norge.

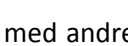
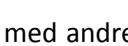
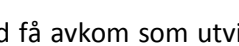
Tiltak: Informasjon til medlemmene. Vurdere avlsanbefalingene.

3.2.5 Øyne

Rasen er plaget med rennende øyne og dette er forholdsvis vanlig. Det forekommer også mer

alvorlige øyesykdommer på rasen¹⁰ men det har vært lite fokus på dette i Norge. I helseundersøkelsen ble det imidlertid opplyst om et tilfelle av Keratoconjunctivitis sicca (tørre øyne) og i tillegg er det nylig registrert to tilfeller av Progressiv Retinal Atrofi (PRA) i DogWeb.

PRA er en øyesykdom som leder til blindhet. Til sammen er det pr i dag 9 tilfeller av PRA i DogWeb og på SKKs Avlsdata. Vi har importert svært mange hunder fra Sverige, og mange av disse er fra samme linjer som de rammende hundene. Flere av disse importene har gått i avl i Norge. I tillegg kommer at de siste hundene som har utviklet PRA i Norge og Sverige har vært relativt unge hunder, fra 4 til 7 år gamle. Med tanke på at Yorkshire Terrieren anses å være en rase som gjerne kan leve til 12 år, er dette for ungt til å betrakte dette som et "gammelmannsproblem" for rasen. PRA nedarves som vist i skjemaet her:

Foreldre		Avkom				Hver valp
Fri x Fri		X		=		Alle blir friske
Fri x Bærer		X		=		50 % sannsynlighet for friske 50 % sannsynlighet for å være bærer
Fri x Syk		X		=		Alle blir bærere
Bærer x Bærer		X		=		25 % sannsynlighet for friske 50 % sannsynlighet for å være bærer 25 % sannsynlighet for å bli syk
Bærer x Syk		X		=		50 % sannsynlighet for å være bærer 50 % sannsynlighet for å bli syk
Syk x Syk		X		=		Alle blir syke

To bærere som pares kan med andre ord få avkom som utvikler sykdommen og blir blinde, selv om foreldrene har friske øyne hele livet og dermed aldri vil vise noen sykdomstegn ved øyeundersøkelse hos spesialist (øyelysning).

Utfordringen til NYTK er at det er grunn til å tro at vi har bærere i Norge, men vi vet ikke i hvor stort omfang. NYTK er med andre ord i en kartleggingsfase, og ut fra et føre-var-prinsipp har vi innført visse tiltak:

NYTK fikk gentestet hunden med PRA som først fikk diagnosen i 2013. Testen var positiv for prdc-PRA og det er derfor grunn til å anta at det er denne formen for PRA som berører de aktuelle linjene. Den enkelte oppdretter har derfor muligheten til å benytte gentest (blodprøve eller munnhuleprøve) som et avlsverktøy.

Fordelen med en gentest er at den kan avdekke bærerstatus, noe en øyelysning aldri vil kunne gjøre. (En bærer vil som kjent ikke selv utvikle PRA). En test kan også utføres før hunden går i avl, mens en øyelysning ikke vil kunne utelukke PRA før hunden kanskje er ferdig med sin avlskarriere (spesielt tisper). Gentesting erstatter likevel ikke øyelysning, jf at det iht informasjon fra Optigen finnes minst en form for PRA til som er aktuell for rasen vår, som det pr i dag ikke er utviklet gentest for. Det er med andre ord fortsatt viktig å øyelyse hunder.

For en oppdretter som planlegger et kull vil det være spesielt aktuelt å genteste hundene hvis det planlegges en kombinasjon av hannhund og tise som begge to viser relativt nært slektskap til

¹⁰ Se Avlsanbefalinger Revidert 2013 av gruppen av autoriserte attestutstedere for arvelige øyesykdommer i Norge. Disse finner du på <http://www.vetnett.no/autorisert-oyelyser> Her nevnes: Retinal dysplasi – total, Progressiv retinal atrofi (PRA) og Keratoconjunctivitis sicca for rasen Yorkshire Terrier.

hunder som har gitt avkom med PRA. Her er det utvilsomt noen kombinasjoner som vil være mer risikable enn andre uten gentesting.

Merk at et "ukjent" avlsdyr ikke nødvendigvis er et sikrere valg enn et avlsdyr fra PRA-rammede linjer. Hvis for eksempel tispas har en slik stamtavle kan gentest av både tispas og hannhunden være nyttig også der hannhunden er fra helt andre linjer som ikke er så godt kjent i Norge. De kan selvsagt også skjule bærere.

Hvis resultatet av en gentest viser at en av hundene vil utvikle PRA/bli blind, skal den ikke benyttes i avl. En bærer som ellers har positive egenskaper kan imidlertid benyttes i avl med en gentestet fri hund. Hvert avkom har da 50/50 sjanse for å bli hhv bærer eller fri, men ingen vil utvikle PRA, altså selv bli syk. Avkommet bør testes hvis de skal i avl. Er hunden fri er saken grei, og er den bærer pares den med en gentestet fri hund. Med en slik fremgangsmåte vil man til slutt kunne utrydde PRA helt fra egne linjer uten å måtte avstå fra å bruke bærere i avl.

NKK har åpnet for registrering av gentestresultater i DogWeb for Yorkshire Terriere. Håpet er at oppdrettere som ønsker å teste et eller flere av avlsdyrene sine får resultatene registrert i DogWeb. Dette vil være til hjelp i andre oppdretteres avlsplanlegging og er viktig informasjon for NYTKs kartlegging av forekomsten. Gentester gir NYTK et bedre bilde av situasjonen i dag enn øyelysningsresultater, som først foreligger mange år etter at paringen har funnet sted.

NYTKs avlsanbefalinger inneholder pr i dag ingen anbefaling om øyelysning eller gentesting av avlsdyr.

NYTKs mål er å unngå PRA og andre arvelige øyelidelser på rasen i den grad dette er mulig. Blant fremtidige tiltak kan nevnes: Kartlegge PRA-situasjonen i Norge. Informere oppdrettere om mulighetene for gentesting for prdcPRA. (Kanskje særlig de som bare ønsker ett kull). Føre oversikt over hunder med PRA og deres foreldre og sørge for at oppdrettere har disse lett tilgjengelig. Bistå oppdrettere som søker kunnskap og/eller råd. Informere eiere av hunder hvor det er særskilt avlsanbefaling (for eksempel eiere av hunder med PRA). Oppfordre til registrering av øyelysningsresultater og gentestresultater i DogWeb. Oppfordre eiere av mye brukte avlsdyr til å genteste disse. Vurdere andre tiltak som kan gi NYTK informasjon om PRA-status for rasen i Norge, som for eks tilbud om gratis øyelysning av eldre hunder på NYTK-arrangement(er) eller tilbud om gentesting av et utvalg hunder. Vurdere informasjon fortløpende og søke råd hos andre raseklubber og NKK. I tillegg bør NYTK også søke informasjon om andre arvelige øyelidelser og gjeldende avlsanbefalinger for disse.

3.2.6 Tilstander som IKKE antas å være vanlige

Hudproblemer har hittil ikke vært ansett som spesielt vanlige. I helseundersøkelsen kunne det krysses av for bla eksem, allergiske hudreaksjoner og håravfall på grunn av kløe. 10% av hundene hadde slike hudproblemer. Noen av disse hadde flere hudproblemer. Helseundersøkelsen listet også opp en rekke andre mulige helseproblemer som vi hadde antatt at var mindre utbredte, noe tallene kan tyde på at kanskje stemmer: Hyppigst rapporterte utfordring var her urinveisinfeksjon med ca 6%.

Ellers: mage/tarmproblemer (5 tilfeller), hoftefeil (5) krampeanfallet uten epilepsidiagnose (ca 4), jurkreft/svulster (4) problemer med forben (3) nyresykdom (2), epilepsi (1) hjertefeil/hjertesykdom (1) leversykdom (1) prostatap problemer (1).

Ingen krysset av for stoffskifteproblemer, diabetes, prostatakrefte eller hormonfeil. Nedsatt hørsel (1), øremidd (7) og håksekkmidd (0). Eier nevner i tillegg i et eget kommentarfelt: lungeproblem, Cushings, hjerneslag, analkjertelproblem (2 stk), Discoid Erythemartosis (immunsykdom som angriper hud rundt nese), forkalkninger i nakkevirvler, avlivning på grunn av lammelse i bakbena/skiveutglidning rygg, avlivning pga PL/kjevefeil/Cherry Eyes og avlivning pga Keratoconjunctivitis sicca (tørre øyne).

At noe uvanlig betyr ikke nødvendigvis at vi skal se bort fra det. Blant nevnte tilstander er for eksempel Keratoconjunctivitis sicca (tørre øyne), som er en alvorlig øyelidelse. Økt import fra mange forskjellige land betyr som nevnt over at vi bør følge godt med.

3.3. Forekomst av reproduksjonsproblemer

Vi er pr i dag ikke kjent med særskilte reproduksjonsproblemer på rasen.

NYTK har i dag følgende avlsanbefalinger med tanke på reproduksjon: 5. *Anbefalt minstevekt for tisper er 2,3 kg på parringstidspunktet. En tise skal ikke pares før fylte 18 måneder. Hun bør tidligst pares ved andre løpetid, og ikke for første gang etter fylte 48 måneder. Hvorvidt en tise kan pares på to påfølgende løpetider vil være avhengig av alder, kondisjon, antall valper og løpetidsintervall. Dersom en tise har to kull i løpet av ett år skal det gå minst ett år før neste valpekull fødes. Maksimumsalder for parring av tisper er 8 år. NKK registrerer maks 5 kull etter en tise.* 6. *Hverken tise eller hannhund bør brukes i avl før den har oppnådd et voksent individs modenhet og adferd. En hannhund bør ikke anvendes i avl før fylte 18 måneder.* 7. *En tise som ikke kan føde naturlig pga anatomi eller manglende veer (arvelig primær inertil), eller som ikke har evnen til å ta seg av sine nyfødte valper pga mentale forstyrrelser eller manglende melkeproduksjon bør utelukkes fra videre avl. Det samme gjelder tise som er forløst to ganger ved keisersnitt.*

3.4 Kortsiktige og langsiktige mål – prioritering og strategi for å nå disse målene

Vårt langsiktige mål (i et tiårsperspektiv) er å bedre rasens helse med vekt på områdene tannhelse, patellaluksasjon, luftveier og PRA. Strategier for å nå disse målene er beskrevet fortløpende over og avhenger av hvor i prosessen vi er pr d.d.

I et korttidsperspektiv (1 år) antar vi at arbeidet med PRA bør prioriteres, fordi innsats nå i en kartleggingsfase kan spare rasen for alvorlige problemer senere. Ordningen med PL-registrering er ny og NYTK vil følge opp videre utvikling. Mye av NYTKs arbeid vil bestå i å orientere seg og sørge for å videreinformere informasjon til medlemmene, både om PRA, Patellaluksasjon, trakealkollaps og tenner. Det er generelt viktig å unngå matadoravl og særlig; hard linjeavl på matadorer. Det er vesentlig for NYTK å sørge for at fokus ikke settes inn på så mange områder samtidig og på en slik måte at det som egentlig er gode avlsdyr går ut av avl.

4 Atferd

4.1 Atferdsproblemer

Det generelle inntrykket er at den typiske Yorkshire Terrier er en glad, livlig og utadventt liten hund som er våken, nysgjerrig og intelligent.

Det vil alltid være noen enkeltindivider i en rase som ikke har et rasetypisk gemytt, men vi kan ikke se at rasen vår har spesielle utfordringer når det gjelder problem adferd og gemytt.

Helseundersøkelsen ga heller ingen negative overraskelser på dette punktet: Vi ba eier krysse av for hvor tilfreds han/hun var med sin hund, og der svarte 85% at de var godt fornøyd med hunden sin. Under 15% krysset av for at hunden hadde en "adferd som var problematisk noe av tiden, men det går greit". Ingen krysset av for at hunden hadde en adferd som var problematisk mye av tiden. Vi hadde heller ingen som har krysset av for at hunden er avlivet på grunn av adferds problemer, og av ca 100 hannhunder var 5 kastret på grunn av adferd. Vi spurte også om hunden var skeptisk eller aggressiv overfor fremmede, noe ca 15% krysset av for. Færre enn 10% krysset av for at hunden var aggressiv overfor andre hunder Det var noen helt få

tilleggs kommentarer fra eier som nevnte separasjonsangst, aggressivitet mot barn og skepsis/nervøsitet. De fleste kommentarene var veldig positive, i tråd med at mange var godt fornøyde med sin hund, feks: Fantastisk gemytt, svært godt gemytt, aggressiv kun mot store hunder, Verdens beste hund. Fantastisk glade og sosiale. Frisk med fantastisk gemytt.

En ganske utbredt oppfatning er at det er mye lyd i rasen. I helseundersøkelsen krysset likevel ca halvparten av eierne for at hunden bjeffet lite. At det er litt lyd i rasen er nok så — det er tross alt en terrier, men kanskje ikke like mye som mange tror?

Noen få eiere nevnte at de hadde problemer med å få hunden stueren. Dette kan nok være en utfordring hos enkelte hunder, men heller ikke dette oppfattes som et generelt problem for rasen.

Den største utfordringen ligger kanskje i at det er fort gjort for eier å undervurdere hvor viktig det er å behandle en Yorkshire Terrier som en "vanlig" hund i liten innpakning. Den er for eksempel utholdende på tur og har stor glede av å få prøve seg på mange forskjellige aktiviteter sammen med eier. Svært mange Yorkshire Terriere er også veldig kjærlige og hengivne overfor eier og familien (barn som voksne), noe som kan gjøre det til en utfordring å unngå å skjemme de bort.

4.2 Kortsiktige og langsiktige mål og strategier for å nå målet.

Å beholde rasens gode gemytt og typiske væremåte. Informere om viktigheten av godt gemytt som avlskriterium.

5 Eksteriør

5.1 Eksteriørbedømmelser

NYTK har gjennomgått ca 450 kritikker fra perioden 2009 til 2012 og gjengir under de ting som dommerne oftest hadde å utsette på hundene. Disse var (i forhold til hyppighet):

1. For store og vidstilte ører	68
2. Overlinjen er ikke rett	59
3. Pelsfarge for mørk eller for lys	53
4. For lys tanfarge	43
5. Hals for kort	33
6. Vinkler bak	33
7. Temperament (tilbakeholden/viser seg ikke)	25

Disse punktene er blant de ting oppdrettere gjerne tar med i betraktning ved valg av kombinasjon av avlsdyr. Dette krever ingen særskilt oppfølging på klubbplan fra NYTK sin side.

5.2 Overdrevne eksteriørtrekk

De nordiske kennelklubbene arbeider med en felles Nordisk BSI (Rasespesifikke Dommeranvisninger). Følgende er under vurdering for rasen Yorkshire Terrier: 1) *Breathing problems caused by narrow/compressed/collapsible respiratory channels.* 2) *Poor jaws and dentition.* 3) *Lame (paralytic) tongue - a disqualifying anomaly.* 4) *Exaggerated dwarfism.* 5) *Coat presentation which reflects a coat preparation interfering with the quality of life. Good body and muscular condition indicate good quality of life. Particular attention must be paid to breathing, normal development of the muzzle with wide, open nostrils, healthy teeth and correct jaws and tongue.*

5.3 Fra helseundersøkelsen – eksteriør/helse

Tenner/kjeve: Av 254 hunder; 6 stk med overbitt, 7 stk med underbitt, Ingen med bittfeil som utgjør helseproblem. Ca 100 har fjernet tannstein, ca 100 har trukket melketenner, 26 er over tannfelling og mangler voksne tenner (61 eiere har ikke telt tenner), 18 har problemer med løse tenner, 22 har

tungen ute hele eller deler av tiden. Vekt: Av 146 hunder over 1 år hvor alder og kjønn var oppgitt fordelte vekten seg som følger: Tisper (88 stk): 14 stk under 2,3 kg, 49 stk mellom 2,3 og 3,2 kg, 25 stk over 3,2 kg. Hannhunder (58 stk): 4 stk under 2,3 kg, 26 stk mellom 2,3 og 3,2 kg, 28 stk over 3,2 kg. Hannhund/testikler: 4 stk med 1 testikkel. Skjev hale: Ca 5 stk med kjent skade, 6 med skjev hale uten kjent skade/årsak.

5.4 Mål og strategi.

NYTKs fremste mål er å sikre at flest mulig av våre medlemmer med interesse for utstilling skal få hjelp og veiledning med tanke på pelsstell, ringtrening og annen informasjon.

6 Oppsummering

6.1 Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål

NYTKs overordnede mål for rasen er å bidra til å ivareta utviklingen av fysisk og psykisk sunne hunder som er typeriktige, funksjonelle og sosialt vel tilpassede. Helseutfordringer som er nevnt i RAS er særlig tannhelse, luftveier og patellaluksasjon. Vi er også i en kartleggingsfase med tanke på PRA. Vårt langsiktige mål er å bedre PL-status, tannhelse og luftveier på rasen. Vi forventer i tillegg å ha ekstra fokus på PRA-problematikken i nærmeste fremtid med tanke på å forhindre et eventuelt større fremtidig problem for rasen i Norge. Se punkt 3.4 over.

NYTK må holde øye med helheten i klubbens avlsarbeid. Det er lite fruktbart å kun fokusere på en bestemt lidelse, for så å oppdage at andre helseproblemer blir større. Vi bør heller ikke stramme inn på avlsanbefalingene på for mange områder samtidig, fordi anbefalingene da blir urealistiske og kan føre til at egentlig gode hunder tas ut av avl. Det sentrale er å sørge for at vi har realistiske mål og at vi ikke utelukker mer enn 50% av rasen fra avl, samt at avlsdyrene velges fra den beste halvparten av populasjonen. Dette krever arbeid over tid.

6.2 Plan for videre arbeid i klubben

NYTK følger opp de mål og strategier som er nevnt fortløpende i RAS, med hovedfokus på god informasjon til våre medlemmer. NYTK vil også avholde oppdretterseminarer i årene som kommer. Vi søker kontinuerlig å øke medlemstallet, fordi dette er viktig med tanke på å nå frem med NYTKs informasjon